

De juridische positie van de hulpverlener

Schuldig verzuim en aansprakelijkheid

Recht De hulpvrager en zijn omgeving worden mondiger, kritischer en veeleisender. Steeds vaker lijken hulpverleners te worden vervolgd op grond van hun aansprakelijkheid voor (vermeend) foutief gedrag. Toch laat de juridische interpretatie van de aansprakelijkheidstermen voldoende ruimte voor de bescherming van hulpverleners die hun opdrachten zorgvuldig uitvoeren. **Tekstbewerking Liesbeth Van Braeckel | Illustratie Ief Claessen**

Er zijn zware voorwaarden om een strafrechtelijke vervolging in te stellen voor het misdrijf schuldig verzuim of het niet verlenen van hulp aan personen in nood. Het moet gaan om een ernstig dreigende actuele gevaarsituatie waarin een hulpverlener manifest en bewust geweigerd heeft zelf hulp te verlenen of hulp van een derde in te roepen. Enkel in extreme situaties waarbij groot gevaar, hulpverzuim en opzet aanwezig zijn, kan er sprake zijn van het misdrijf 'schuldig hulpverzuim'. De moeilijkheid voor hulpverleners is om in te schatten hoe problematisch een bepaalde situatie is.

OMGAAN MET RISICO'S

Vraag is hoe hulpverleners 'zorgvuldig' kunnen en moeten omgaan met risico's en incidenten. Het inventariseren van alarmsignalen die kunnen wijzen op het bestaan van een groot gevaar wordt als een mogelijke oplossing naar voor geschoven. Signalen zijn echter niet altijd eenduidig en in sommige gevallen zijn er zelfs helemaal geen signalen aanwezig. Het praktische nut van die signaallijsten staat dan ook ter discussie. Richtlijnen om professionele hulpverlening te verze-

keren in risicovolle omstandigheden kunnen helpen om risicosituaties zoveel mogelijk te voorkomen. Ze helpen ook om cases beter in te schatten en op die manier zorgvuldiger te handelen. Maar hulpverlening blijft maatwerk. Algemene richtlijnen over wat verantwoord en zorgvuldig handelen is en wat niet, zijn slechts beperkte hulpmiddelen. Ook zien de onderzoekers hier een taak voor de overheid. Door ervoor te zorgen dat het hulpaanbod voldoende uitgebreid en adequaat is, zou de hulpverlening daadwerkelijk kunnen optreden waar nodig. Bovendien is het belangrijk dat de overheid zorgvuldig handelen bevordert door te voorzien in permanente vorming (onder andere over de juridische aspecten van het hulpverleningsproces, het beroepsgeheim en het verantwoord uitwisselen van gegevens), overleg, en duidelijke en open communicatie op verschillende niveaus van de hulpverlening. Ondanks de potentiële negatieve effecten en gevaren van aansprakelijkheidsvorderingen, kan het bestaan van aansprakelijkheid zorgen voor een nog betere werking van de hulpverlening. Iedereen wordt aangespoord om zorgvuldig en vooruitziend te handelen. Aansprakelijkheid zorgt ervoor dat hulpverleners worden gesensibiliseerd om hun verantwoordelijkheid bij het zorgvuldig omgaan met cliënten ten volle op te nemen.



- Dit artikel is gebaseerd op E. Ankaert, 'Jeugdzorg in de ban van schuldig hulpverzuim', *Tijdschrift voor Sociale Interventie*, 2007/3, p. 5-12.
- Gerelateerd onderzoek: M. Rom, E. Ankaert en J. Put, *Over risico's en beperkingen: juridisch onderzoek naar de positie van de consulenten van de sociale diensten van de Bijzondere Jeugdbijstand, met focus op 'aansprakelijkheid' en 'schuldig verzuim'*, Instituut voor Sociaal Recht (KUL), 2006, 124 p.
- Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum